IJTIMOIY MA’NAVIY JARAYONLAR VA KADRLAR SALOHIYATI O‘ZARO DEALIKTIKASI

Shamsiyabonu Egamqulova Jamshid qizi
Guliston davlat pedagogika instituti talabasi

Annotatsiya: Mazkur maqolada ijtimoiy-ma’naviy jarayonlar va kadrlar salohiyati o‘rtasidagi o‘zaro dialektik bog‘liqlik chuqur tahlil qilinadi. Jamiyat taraqqiyotida ma’naviy muhitning o‘rni, uning inson kapitalini shakllantirishdagi ahamiyati hamda kadrlar salohiyatining ijtimoiy rivojlanishga ta’siri ilmiy-nazariy asosda yoritib beriladi. Shuningdek, ijtimoiy-ma’naviy qadriyatlar, ta’lim tizimi, madaniy meros va innovatsion yondashuvlarning malakali kadrlarni shakllantirishdagi o‘rni tahlil qilinadi. Maqolada ijtimoiy jarayonlarning dinamik rivoji kadrlar sifatiga bevosita ta’sir ko‘rsatishi, o‘z navbatida, yetuk va salohiyatli kadrlar jamiyatning ma’naviy-axloqiy darajasini yuksaltirishda muhim omil ekanligi asoslab berilgan.Bundan tashqari, globallashuv sharoitida ma’naviy tahdidlar, axborot oqimining keskin ortishi va zamonaviy talablar

[1] https://www.lex.uz/uz/docs/-7587464 O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Davlat fuqarolik xizmatini yangi yondashuvlar asosida tashkil etish hamda professional va natijadorlikka yo‘naltirilgan davlat xizmatchilari korpusini shakllantirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”PF-95-sonli farmoni.

kadrlar tayyorlash tizimiga yangi yondashuvlarni talab qilayotgani ko‘rsatib o‘tiladi. Ijtimoiy-ma’naviy muhitning sog‘lomligi kadrlarning intellektual, axloqiy va kasbiy jihatdan barkamolligini ta’minlashda asosiy omillardan biri sifatida talqin etiladi. Tadqiqot davomida davlat siyosati, ta’lim-tarbiya tizimi va fuqarolik jamiyati institutlarining bu jarayondagi o‘rni ham yoritilgan.

Mazkur ishda ijtimoiy-ma’naviy jarayonlar va kadrlar salohiyati o‘rtasidagi uzviylik, ularning o‘zaro ta’siri hamda dialektik rivojlanish qonuniyatlari ochib berilib, ushbu yo‘nalishda amaliy taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar:ijtimoiy jarayonlar, ma’naviy muhit, kadrlar salohiyati, dialektik bog‘liqlik, inson kapitali, ta’lim tizimi, innovatsiya, globallashuv, ma’naviy qadriyatlar, ijtimoiy taraqqiyot, axloqiy rivojlanish, kadrlar tayyorlash.

Hozirgi globallashuv va axborotlashuv jarayonlari jadallashgan davrda jamiyat taraqqiyoti ko‘p jihatdan ijtimoiy-ma’naviy muhitning holati hamda inson kapitalining rivojlanish darajasiga bevosita bog‘liqdir. Har qanday davlatning barqaror rivoji, uning iqtisodiy qudrati va ijtimoiy farovonligi, avvalo, yetuk, bilimli, tashabbuskor va yuksak ma’naviyatga ega bo‘lgan kadrlar salohiyati bilan belgilanadi. Shu bois ijtimoiy-ma’naviy jarayonlar va kadrlar salohiyati o‘rtasidagi o‘zaro dialektik bog‘liqlikni ilmiy jihatdan o‘rganish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

Ijtimoiy-ma’naviy jarayonlar jamiyatning axloqiy qadriyatlari, madaniy merosi, dunyoqarashi va ijtimoiy ongini shakllantiruvchi muhim omil sifatida namoyon bo‘ladi. Mazkur jarayonlar insonning shaxs sifatida kamol topishida, uning ijtimoiy faolligi va mas’uliyatini oshirishda hal qiluvchi rol o‘ynaydi. O‘z navbatida, kadrlar salohiyati – bu jamiyatning intellektual, kasbiy va ma’naviy imkoniyatlarini mujassam etgan tizim bo‘lib, u ijtimoiy rivojlanishning asosiy harakatlantiruvchi kuchlaridan biridir.Bugungi kunda ta’lim tizimini modernizatsiya qilish, innovatsion yondashuvlarni joriy etish, yoshlarning ijodiy va tanqidiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish orqali raqobatbardosh kadrlar tayyorlash masalasi ustuvor yo‘nalishga aylanmoqda. Shu nuqtai nazardan, ijtimoiy-ma’naviy muhitning sog‘lomligi va barqarorligi kadrlar salohiyatini yuksaltirishda muhim shartlardan biri sifatida qaraladi. Chunki ma’naviy barkamol shaxsni shakllantirmasdan turib, yuqori malakali mutaxassisni tarbiyalash mushkuldir.

Mazkur maqolaning asosiy maqsadi ijtimoiy-ma’naviy jarayonlar va kadrlar salohiyati o‘rtasidagi o‘zaro dialektik munosabatlarni tahlil qilish, ularning jamiyat taraqqiyotidagi o‘rnini ochib berish hamda ushbu yo‘nalishda samarali mexanizmlarni aniqlashdan iborat.

Ijtimoiy-ma’naviy jarayonlar va kadrlar salohiyati o‘rtasidagi o‘zaro dialektik bog‘liqlik jamiyat taraqqiyotining muhim qonuniyatlaridan biri hisoblanadi. Dialektik yondashuvga ko‘ra, bu ikki omil bir-birini inkor etmaydi, aksincha, o‘zaro ta’sir va rivojlanish jarayonida uyg‘unlashib boradi. Ya’ni, jamiyatdagi ma’naviy muhit qanchalik yuksak bo‘lsa, unda shakllanayotgan kadrlarning sifat darajasi ham shunchalik yuqori bo‘ladi. O‘z navbatida, yetuk va malakali kadrlar jamiyatning ma’naviy-axloqiy darajasini yanada rivojlantirishga xizmat qiladi.Avvalo, ijtimoiy-ma’naviy jarayonlarning mohiyatiga to‘xtaladigan bo‘lsak, ular jamiyatda shakllanadigan qadriyatlar tizimi, axloqiy me’yorlar, madaniy an’analar va ijtimoiy ongning rivojlanish darajasini o‘z ichiga oladi. Bu jarayonlar insonning dunyoqarashi, fikrlash tarzi va hayotiy pozitsiyasini belgilaydi. Aynan shu omillar asosida shaxsning kasbiy faoliyati, mas’uliyati va jamiyat oldidagi burchiga bo‘lgan munosabati shakllanadi. Demak, ijtimoiy-ma’naviy muhit – bu kadrlar salohiyatining shakllanishida asosiy poydevor vazifasini bajaradi.

Kadrlar salohiyati esa jamiyatning intellektual va kasbiy resurslari majmui sifatida qaraladi. U nafaqat bilim va ko‘nikmalar darajasi, balki shaxsning ijodkorligi, tashabbuskorligi, ijtimoiy faolligi va ma’naviy yetukligini ham o‘z ichiga oladi. Zamonaviy sharoitda kadrlar salohiyati innovatsion rivojlanishning asosiy omiliga aylanib bormoqda. Shu bois, ta’lim tizimi orqali nafaqat bilim berish, balki ma’naviy-axloqiy tarbiyani kuchaytirish ham muhim ahamiyat kasb etadi.Ijtimoiy-ma’naviy jarayonlar va kadrlar salohiyati o‘rtasidagi dialektik bog‘liqlikni ta’lim tizimi misolida yaqqol ko‘rish mumkin. Ta’lim muassasalari nafaqat bilim beruvchi, balki shaxsni ma’naviy jihatdan kamol toptiruvchi ijtimoiy institut sifatida faoliyat yuritadi. Bu yerda yoshlar milliy va umuminsoniy qadriyatlar asosida tarbiyalanadi, ularning mustaqil fikrlash, tahlil qilish va

qaror qabul qilish qobiliyatlari rivojlantiriladi. Natijada jamiyat uchun zarur bo‘lgan raqobatbardosh va yetuk kadrlar shakllanadi.

Bundan tashqari, globallashuv jarayonlari ijtimoiy-ma’naviy muhitga ham, kadrlar salohiyatiga ham sezilarli ta’sir ko‘rsatmoqda. Axborot texnologiyalarining rivojlanishi natijasida turli madaniyatlar, g‘oyalar va qarashlar o‘rtasida keskin almashinuv yuz bermoqda. Bu esa bir tomondan yangi imkoniyatlar yaratgan bo‘lsa, ikkinchi tomondan ma’naviy tahdidlarni ham keltirib chiqarmoqda. Shunday sharoitda kadrlar salohiyatini rivojlantirishda ularning tanqidiy fikrlash, axborotni saralash va mustaqil xulosa chiqarish ko‘nikmalarini shakllantirish muhim vazifaga aylanadi.Shuningdek, davlat siyosati va fuqarolik jamiyati institutlari ham mazkur jarayonda muhim rol o‘ynaydi. Ijtimoiy-ma’naviy muhitni sog‘lomlashtirishga qaratilgan islohotlar, yoshlar siyosati, ta’lim va tarbiya tizimidagi yangilanishlar kadrlar salohiyatini oshirishga xizmat qiladi. Ayniqsa, yosh avlodni vatanparvarlik, milliy g‘urur va umuminsoniy qadriyatlar ruhida tarbiyalash orqali jamiyatning barqaror rivojlanishiga erishish mumkin.

Yuqoridagi tahlillar shuni ko‘rsatadiki, ijtimoiy-ma’naviy jarayonlar va kadrlar salohiyati o‘rtasidagi o‘zaro dialektik bog‘liqlik jamiyat taraqqiyotining muhim omillaridan biridir. Mazkur ikki tushuncha bir-birini to‘ldiradi, rivojlantiradi va o‘zaro ta’sir jarayonida yangi sifat bosqichlariga ko‘tariladi. Ya’ni, sog‘lom va barqaror ma’naviy muhit yetuk, bilimli va mas’uliyatli kadrlarni shakllantirsa, yuqori salohiyatga ega kadrlar esa jamiyatning ma’naviy-axloqiy darajasini yanada yuksaltiradi.Zamonaviy globallashuv sharoitida ushbu o‘zaro bog‘liqlikning ahamiyati yanada ortib bormoqda. Chunki axborot oqimining keskin kuchayishi, turli g‘oyaviy ta’sirlarning kengayishi kadrlarning nafaqat kasbiy, balki ma’naviy jihatdan ham yetuk bo‘lishini talab etadi. Shu nuqtai nazardan, ta’lim-tarbiya tizimini takomillashtirish, yoshlarning intellektual va axloqiy salohiyatini oshirish, milliy va umuminsoniy qadriyatlarni uyg‘unlashtirish dolzarb vazifalardan biri bo‘lib qolmoqda.

Bu yo‘nalishda olib borilayotgan tizimli islohotlar natijasida raqobatbardosh, mustaqil fikrlaydigan, yuksak ma’naviyatli kadrlar tayyorlash imkoniyati kengayadi.Umuman olganda, ijtimoiy-ma’naviy jarayonlar va kadrlar salohiyati o‘rtasidagi dialektik uyg‘unlikni ta’minlash jamiyatning barqaror rivojlanishi, milliy taraqqiyot va kelajak avlod kamoloti uchun mustahkam asos bo‘lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti. *Yangi O‘zbekiston taraqqiyot strategiyasi*. – Toshkent, 2022.
2. Karimov I.A. *Yuksak ma’naviyat – yengilmas kuch*. – Toshkent: Ma’naviyat, 2008.
3. Mirziyoyev Sh.M. *Erkin va farovon, demokratik O‘zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz*. – Toshkent: O‘zbekiston, 2016.
4. Tursunov X.K., Umarov M.U., Ochilov Sh.D. *Qishloq aholi punktlarini rejalashtirish*. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2015.
5. Baykhanov K. *Zamonaviy menejment tizimida kadrlar salohiyatini rivojlantirish*. – 2024.
6. Ubaydullayeva L.X. *Ta’limda intellektual salohiyatni oshirishning optimal usullari*. – 2022.

4-shu’ba: